

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Ōrigenus Tōn Eis Tas Theias Graphas Exēgētikōn Hapanta Ta Hellēnisti Heuriskomena

Origenes

Coloniæ, 1685

Quæstio quarta, de B. Maria Virgine

[urn:nbn:de:hbz:466:1-79842](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-79842)

turrectionem Christum; aliquibus fortasse argumentis accusationem suam utcumque confirmasset; eo, puta, quod ex afflictâ Origene sententia depositi in Sole Christi corporis & humanitatis peti poterat. A

Verum in Origeniarum lucubrationum reliquiis manifesta alterutrius hæreseos vestigia nusquam reperi. Itaque vel ex ipsius dictis tale aliquid consequi crediderunt ejus adversarii, vel in iis extabat Operibus quæ vetustate abolita sunt. Quemadmodum autem nullus suppetit Origene locus, unde accusationi huic fides fieri possit; ita vix ullus extat, unde facile dilui illa possit. Nonnulla quidem coëgit Halloxius, sed infirma & levia, & ad rem parum apposita, qualis est solennis illa Homiliarum Origene clausula: *Domino Iesu Christo, cui est gloria & imperium in secula seculorum.* Scripserat enim Græce Origene: *εἰς τὸς αἰῶνας τῶν αἰώνων*, at vocibus illis non unam esse significationem, nec semper æternitatem sine ca-

rentem notari infra probabimus. B
Ac Theophilus quidem nescire se dicit, unde insaniam ejusmodi Origenes hauserit. Ego vero liquido jurare possum hæc Apostoli quæ leguntur 1. Cor. 15. 24. & seq. perperam accepta, causam Origene erroris hujus dedisse, si modo ei adhæsit; nam & in eadem inde sententiam impulsus sunt Marcellus, & popularis ejus Photinus; & alterius quoque confingendi dogmatis ab Ecclesiâ decretis absõni causam inde Origenes arripuit, ut in sequentibus observabimus. Verum frustra id quæri à nobis, & labis hujus expertem fuisse Origenem conjicere possumus ex Cyrilli Hierosolymitani Catechesi XV. qui hæresim illam in Marcello & Photino ulciscens recens illam exortam dicit, *πρὸς φάρμακον ἀναφύσσαν*, quod utiq; non dixisset, si jam inde fuisset ab Origene temporibus propagata. Reliquam adversus id commentum Theophili dissertationem prætermitto, quæ maledictis tantum pugnat, nec quicquam profert seria responsione dignum. C

QVAESTIO QVARTA.

DE B. MARIA VIRGINE.

I. Utrum Christum & B. Mariam Virginem purificatione post partum opus habuisse Origene existimaverit. II. Utrum claustrum virginitatis B. Mariae in partu resecretum opinatus sit. III. Utrum B. Mariam peccatis obnoxiam putaverit. D

I. GEMINAM, eoque amplius, unica Homilia, quæ numero decima quarta est in Lucam, reprehendendi sui causam dedit Origenes: priorem, quum Christum asseruit & Mariam purificatione post partum opus habuisse; alteram, quum apertum fuisse claustrum virginitatis B. Mariae in partu docuit. Utrumque suo ordine ventilabimus; & nunc quidem de priore. Origenes Lucæ caput 2. interpretans, in hæc verba versus 22. *καὶ ὅτι ἐπαύσατο αὐτὴν δι' αὐτῆς τὴν καθαρὰν αὐτῆς*, sic perorat: *Propter purificationem, inquit, eorum. Quorum, eorum? si scriptum esset propter purificationem ejus, id est, Mariae quæ pepererat, nihil quaestioni oriretur, & audacter diceremus Mariam, quæ homo erat, purificatione indiguisse post partum.* Nunc vero in eo quod ait, *dies purificationis eorum*, non videtur unum significare, sed alterum, seu plures. Legerat nempe, uti nunc quoque legitur, *τὴν καθαρὰν αὐτῆς*, quam lectionem Interpretationes Syriaca, Æthiopica, & Persica, & Patres aliquot, ac codices bene multi tuentur. Alii, neque pauci habent *αὐτῆς*, sed legendum omnino *αὐτῆς*, juxta Vulgatam, & Arabicam Interpretationem Erpenianæ editionis. Unum siquidem puerperæ purificationem fuisse adhibitam, non etiam infanti constat ex Levit. 2. Corrupta itaque vocis illius *αὐτῆς* lectio Origene fucum fecit, & Christum itidem ut Mariam purificatione opus habuisse persuasit. Christo itaque ut reliquis hominibus applicabat dictum Jobi, *Neminem esse mundum à sorde: ne si unus quidem dies fuerit vita ejus.* Sordes autem à peccato hic distinxit, atque sordescere animam putavit, cum mortale subit corpus è vili & sordida concretum materia; ac sese proinde inquinasse Christi animam cum corpus in muliebris uteri angustiis delitescens sibi adjunxit. Sic ille in eadem Homilia: *Vnde & Salvator loquitur: Ego sum vermis, & non homo, opprobrium hominum, & abjectio plebis. Videbat in matris utero immanditiam corporum, visceribus ejus hinc inde vallatus, terrena facies patebatur angustias: unde assimilat se vermi & dicit: Ego sum vermis, & non homo.* E

At Tertullianus libro De carne Christi, cap. 4. & libr. 3. contra Marcion, cap. 11. de Domini nostri corporatione agens, pejora etiam deblaterat, nam præter spurcitas genitalium in utero elementorum, humoris & sanguinis, sive a coagula carnis ex eodem cæno alenda per novem menses; partus quoque immunda & pudenda tormenta, & ipsius exinde puerperii spurcos, anxios, ludicros exitus fingit. Quæ ab Hæreticis objecta neutiquam ipse diffitebatur, sed Deo indigna esse negabat, contra Marcionistas. Sanctans

A Sanctam vero Virginem cum more aliarum feminarum per vulvæ resecutionem Christum enixam esse sibi Origenes finxerit, ut mox disputabimus, credi quoque posset profulam ab ea, itidem ut ab aliis, partus colluviem existimasse, unde minime mirum foret purgandam quoque fuisse ipsum asseverasse: sed omnino istud, nisi me mea fecerit diligentia, in Origene expressum non est. Qui ergo ei sufficiunt errores, nec alieni temere huic affingendi sunt. Hanc potius Sixti Senensis Annotationem, quæ libr. 6. Biblioth. intexta est, admittamus: *Intelligi fortasse Origenes, non de purgatione ab immunditiis & sordibus partus, quibus nulli dubium est Mariam non fuisse obnoxiam, sed de ritibus, & caerimoniis, quibus Moyses puerperas lustrari iusserat: has necesse erat servari à matre illius, qui Legem impleturus venerat, non destructurus.* Illud ex eo confirmatur, quod Homil. 8. in Levit. scribit Origenes, eas solum

Annot.
136.

B mulieres in pariendo esse immundas, quæ semine admissio concipiunt, & pariunt; quæ vero semine nequitiam suscepto peperit, eam vero immundam non esse. Quorum ea germana sunt, quæ representant Catena ex Origene in Levit. 12. 2. *ἡ ἡ τις σπέρματις ἢ ἡ τίκτοι ἀπὸ τοῦ πατρὸς ἢ τῆς μητρός, ἀπολαύσας τὸ ἅγιον τὴν ἀρετήν. ἡ δὲ ἡ σπέρματις μὴ τὸ ἅγιον ἀπολαύσας, ἀλλὰ τὸ σπέρματις τῆς αἱματώδους ἀρετῆς, ἡ δὲ τῆς αἱματώδους ἀρετῆς, ἡ δὲ τῆς αἱματώδους ἀρετῆς, ἡ δὲ τῆς αἱματώδους ἀρετῆς.* Addamus denique insignem locum ex Homil. 12. in Levit. quo generationis Christi & virginalis Mariæ corporis mundities disertissime prædicatur: *Omnis qui ingreditur hunc mundum in quadam contaminatione effici dicitur. Propter quod & Scriptura dicit: Nemo mundus à sordibus, nisi unus dies fuerit vita ejus.* Hoc ipso ergo quod in vulva matris est positus, & quod materiam corporis ab origine paterni seminis sumit, in patre & in matre contaminatus alii potest. Aut nescis quia cum quadraginta dierum factus fuerit puer masculus, offertur ad altare, ut ibi purificetur, tanquam qui pollutus fuerit in ipsa conceptione, vel paterni seminis, vel uteri materni? Omnis ergo homo in patre & in matre pollutus est; solus vero Iesus Dominus meus in hac generatione mundus ingressus est, in matre non est pollutus: ingressus est enim corpus incontaminatum. Ipse enim erat qui & dudum per Salomonem dixerat: *Magis autem cum essem bonus, veni ad corpus incontaminatum.* Non est ergo contaminatus in matre; sed ne in patre quidem: nihil enim Ioseph in generatione ejus præter ministerium praelitæ & affectum.

Sic autem de sacro Mariæ puerperio sentit Catholica Ecclesia antiquorum Patrum dogmatis imbuta, et si uteris de die in dies insolesceret (placet enim Tertulliani verba, repudiata licet ipsius sententia, retinere) gravem tamen, anxium, incertum libidinibus fastidii & gule nequitiam fuisse; foras vero infantem, non cum suis impedimentis profusum & oblitum, quem admodum aliis omnibus puerperis solet contingere, sed absque ullis inquinamentis & sordibus prodiiisse. Quamobrem Canone 79. Synodi Quinisextæ abrogatur consuetudo à nonnullis observari solita illis temporibus, similitam coquendi post diem Nativitatis Christi, & eam sibi invicem impertiendi, honoris scilicet prætextu secundinarum impollutæ Virginitatis matris: rationem reddit Synodus, esse quippe ἀλλοτρίων τὸ ἐν τῇ πατρὶς καὶ τῷ πατρὶ καὶ τῇ μητρὶ, ὡς, & ἀσάρκατος οὐσίν τε. Secundinis caret enim Virginitas divinum paritum, ut qui semine caruerit.

II. Alia quoque, ac gravior criminatio ex his ejusdem Homiliæ verbis oritur: *Quemcumque de utero effusum marem dixeris, non sic aperit vulvam matris suæ, ut Dominus Iesus; quia omnis mulierum non partus infantis, sed viri coitus vulvam referat. Matris vero Domini eo tempore vulva resecrata est, quo & partus editus, quia sanctum uterum, & omni dignatione venerationis venerandum ante Nativitatem Christi masculus omnino non tetigit. Per resecrationem vulvæ Christum editum censet, Pat est Tertulliani celsipitatio in libro De carne Christi, cap. 23. ibi quippe B. Mariam virginitatis decus (integritatis nempe cujusdam corporis, quæ virginibus inesse solet, & primo viri congressu obteritur ac violatur) resecrata in partu vulva amiluisse docet. Post alia vero sic dissert: *Omne masculinum adaperiens vulvam, sanctum vocabitur Domino. Quis vere sanctus, quam Dei Filius? Quis proprie vulvam adaperuit, quam qui clausam patefecit? Ceterum omnibus nuptiæ patefaciunt. Itaque magis patefacta est, quia magis erat clausa. Virgo magis non virgo dicenda est quam virgo, saltu quodam mater antequam nupta. Et quid ultra de hoc retractandum est? cum hac ratione Apostolus non ex Virgine, sed ex muliere editum Filium Dei pronuntiavit, agnovit adaperit vulvæ nuptialem passionem. Eamdem postmodum opinionem amplexus est Jovinianus Hæreticus, & eam hodieque tuentur Heterodoxi nostrates, utrum virgineum Christo transeunti resecratum quidem, patens iter præbuisse docentes, sed mox divulsas partes Dei nutu pristinas repetiisse sedes, & in unum coaluisse. Nec multum hinc abluat Durandus à sancto Porciano, inviolatum quidem perseverasse virginitatis sigillum definiens, sed amplificatos meatus viam patefecisse.**

Origenianæ sententiæ contraria decernuntur in prima Homiliarum in diversos, quæ auctorem non habere Origenem vel hinc potest existimari. Sic illa: *Quemadmodum Danieli intra lacum Leonum incluso, clausis non apertis allatum est prandium ab Abacuc: ita & hac Virgo sancta genuit Deum, sed intacta permansit; mater effecta est, sed virginitatem non amisit; genuit infantem, & ut dictum est, Virgo permansit; mater filii facta est, & castitatis sigillum non perdidit.*

Arque illud est optimæ Patrum, tum Græcorum, tum Latinorum partis, & Ephesini præter-
ca Concilii decretum, perpetuo Ecclesiæ Catholicæ consensu comprobatum, & hoc Eze-
chielis Prophetæ oraculo corroboratum. *Et dixit Dominus ad me: Porta hæc clausa erit: non*
aperietur, & vir non transibit per eam: quoniam Dominus Deus Israël ingressus est per eam, eritque
clausa Principi. Quo illibatam & inconceptu, & in partu Mariæ virginitatem futuram, Chri-
stique corpus clausis uterique pagulis eodem modo foras proditum, quo ad Discipulos ob-
latis foribus penetravit, prænuntiari affirmant Patres plerique.

Genebr.
Collect.
c. 6.

Verum Origenis reprehensioni intercedit Genebrardus, & Ambrosii ac Hieronymi au-
thoritatem & exemplum prætexit, quorum uterque claustrum virginitatis à Christo in par-
tu apertum fuisse dicit. Adungere poterat Athanasium, Basilium, & alios præterea, qui de
virginæ vulvæ apertione similiter disserunt. Sed ea omnibus iis exceptio adhibenda est,
qua ad solvendum Ambrosii locum usus est Thomas p. 3. q. 28. a. 2. ita nempe locutos Patres
illos, cum illud Evangelistæ exponerent: *Omne masculinum adaperiens vulvam sanctum Do-*
mino vocabitur: quod quidem ex vulgata loquendi consuetudine usurpatum est, non ad
significandam virginæ claustrum apertionem, sed exitum duntaxat prolis de utero. Thomæ
reipositionem defendunt alii Ambrosii & Hieronymi loci, quibus irruptum perseverasse in
puerperio virginitatis sigillum manifeste tradunt; qualis ille est Ambrosii è libro De institu-
tione virginis, cap. 7. *Porta igitur Maria, per quam Christus intravit in hunc mundum, quan-*
do virginali fusus est partu, & genitalia virginitatis claustra non solvit. Mansit intemeratum se-
ptum pudor, & in violata integritatis duravere signacula, cum exiret ex Virgine: & ille ipse Hier-
onymi è libr. 2. contra Pelagian. quem Origeniano similem esse vult Genebrardus, qui que
ei ex diametro oppositus est. En illum: *Solus Christus clausas portas vulvæ virginalis aperuit,*
quæ tamen clausæ jugiter permanserunt. Utilius ergo suam Origeni excusando navasset operam
Genebrardus, si dixisset de Mariæ virginitate haudquaquam ab Origene fuisse detractum,
etiâ si perfractas in pariendo virginitatis fores crediderit: (quod ipsum tamen ab Ecclesia
reprobatur) non in integritate quippe carnis, sed in constanti voluntatis proposito vir-
ginitatem consistere: nam *Integritas corporalis membri per accidens se habet ad virginitatem, in*
quantum scilicet per hoc quod ex proposito voluntatis abstinere quis à delectatione venerea, remanet
integritas in membro corporeo. Unde si contingat quod per alium modum aliquo casu membri inte-
gritas corrumpatur, non magis præiudicat virginitati, quam si corrumpatur manus aut pes. Verba
sunt S. Thomæ 2. 2. q. 152. a. 1. Notandum sane, inquit Eligius Noviomenis Homil. 2. quod di-
citur: *Omne masculinum adaperiens vulvam, quia his verbis Evangelistæ morem consuetæ nati-*
ritatis expresse. Et non sic intelligi voluit, sicut latrant Heretici, quod Christus uterum matris nascenti-
do virginitate privaverit: cum mulier non tunc virginitatem amittat, quando parit, sed quando
cum viro dormit. Huc confert quod Tractat. 26. in Marth. ex traditione quadam literis
mandavit Origenes de morte Zachariæ idcirco illata, quia Mariæ, postquam Servatorem
enixa est, in quodam Templi loco virginibus destinato consistere permisisset, & dixisset pro-
hibentibus eam, quoniam digna est virginum loco, cum sit virgo.

Conc. Tri-
dent. Sess.
6. Car. 23.

III. Beatam Virginem nullum unquam in se concepiisse peccatum, hodie Ecclesiæ ratum
est, & Tridentini Concilii firmatum auctoritate decretum. Quo acquiescendum potius est,
quam Veterum dictis, si qui secus sentire visi sunt. Inter illos numerandus Origenes, qui Le-
gi peccati Mariam Christi matrem non obnoxiam fuisse modo, sed & paruisse pronuntiavit
his verbis: *Quid? putamus quod scandalizatis Apostolis mater Domini à scandalo fuerit immu-*
nis. Si scandalum in Domini passione non passa est, non est mortuus Iesus pro peccatis ejus. Si au-
tem omnes peccaverunt, & egent gloria Dei, iustificati gratia ejus, & redempti, utique & Maria illo
tempore scandalizata est. Et hoc est quod nunc Simeon prophetat dicens: Et tuam ipsius animam,
quæ scis absq. viro peperisse te virginem, quæ audisti à Gabriele: Spiritus sanctus veniet super te, &
virtus Altissimi obumbrabit tibi, pertransibit infidelitatis gladius, & ambiguitatis mucrone ferieris.
Jacent illa in Homil. 17. in Luc. quæ dicitur & ei propemodum in Epistolam 317. retulit Basiliius:
gladio enim illo dubitationem quamdam à Simeone notatam esse scribit, quæ Mariæ ani-
mam in partes, mortem patiente Christo, divisura erat, juxta Christi oraculum: *Omnes*
scandalizabimini in me: alioquin ad eam mortis Christi fructum non fuisset perventurum.
Eodem verba Simeonis detorquent Titus Bostrenus, Amphilochius Orat. 3. De occurfu
Domini, Chrysostomus in Psalm. 13. Cyrillus in Johann. Auctor libri Quæstionum Veteris
& Novi Testamenti Augustino adscripti Quæst. 73. & Theophylactus in Luc. 2. Quorum
nonnulli Virginem post fluctuationem illam animo confirmatam fuisse dicunt, Basilium hu-
jus auctorem sententiæ pressius affectati.

Origenes itidem Homil. 20. in Luc. dubiæ & incertæ fidei Mariam ita accusat: *Simul &*
illud attendite, quod quamdiu in possessione Patris sui fuit (Jesus) sursum erat, quia necdum plenam
fidem Ioseph & Maria habebat, propterea sursum cum eo manere non poterant. Et paulo post: *Maria*
autem conscribat omnia verba hæc in cor de suo splus aliquid quam de homine suspicabatur. Eandem
exi.

- A exiguae fidei culpam Mariæ affingit Tertullianus libr. De carne Christi, cap. 7. *Sed quæ ratio responsi, inquit, matrem & fratres ad præsens negantis, discat etiam Apelles. Fratres Domini non crediderunt in illum, sicut & in Evangelio ante Marcionem edito continetur. Mater aequè non demonstratur adhæsisse illi, cum Martha & Maria alia in commercio ejus frequententur. Hoc denique in loco apparet incredulitas eorum, cum is doceret viam vitæ, cum Dei regnum prædicaret, cum languoribus & vitis medendis operaretur, extraneis defixis in illum tam proximi aberant. Sed causam pro eo dicit Pamelius, & totam incredulitatis notam in fratres transfert; & Matrem Christo non adhæsisse eatenus tantum dici vult, quatenus non omnibus Christi concionibus interfuit. Laudabilis quidem, sed irritus est Pamelii conatus: ecquænam enim adversus tam apertam sententiam valeat exceptio? Nam ait hoc in loco apparuisse incredulitatem eorum, cum prædicaret Christus regnum Dei, & extraneis in illum defixis abessent proximi. Atqui Virginem dixit non æque adhæsisse Christo ac Martham & Mariam. Virginem igitur, itidem ut Domini fratres, incredulitatis arguit. Origenem quoque contra Rhenanum idem ipsi crimen objicientem defendere parat Pamelius hoc argumento, quod B. Virginem immaculatam appellet. Commodius locum ex Homil. 20, in Luc. proxime adductum exponere satagit Sixtus Senensis libr. 5. Biblioth. Puto, inquit, Origenem vocabulo plenæ fidei intellexisse plenam cognitionem omnium mysteriorum divinitatis & humanitatis Christi, quam Maria Virgo nondum eo tempore habebat; quamvis ea omnia, quæ tum de Christo noverat, certissima & inconcussa fide teneret. Ad priorem vero ex Homil. 17. diluendum locum conducere poterat Thom. p. 3. Thomæ solutio, dubitationem illam, admirationem & discussionem interpretantis, si non re- 2. 27. n. 4.*
- B
- C jicula illæ scandalæ & infidelitatis voces occurrerent. Porro absfona hæc, & ab Ecclesiæ placitis discrepans Veterum aliquot de Mariæ sententia, aliæque ejusmodi nonnullæ, quas brevitati consulentes prætermittimus, causam dederunt Lutheranis & Calvinistis, cur B. Mariam reliquorum more hominum peccasse sciscerent.

QVÆSTIO QVINTA.

DE ANGELIS.

- D I. Vix certi quicquam Origenis ætate de Angelis fuerat definitum. II. Quæritur, quo tempore Angelos, & rationis compotes naturas reliquas à Deo conditas, & in peccatum delapsas ratus sit. III. Utrum Angelos corporatos esse censuerit. IV. Sibi videtur aliquando non constare: V. sed conciliantur discordantes loci. VI. Utrum animam illis inesse, an ipsos esse animas dixerit. VII. Angelorum inter & Dæmonum corpora discrimen aliquando tenuitatis constituit. VIII. Consistentes habet Patres bene multos. IX. Origenianæ sententiæ radix investigatur. X. Utrum aquas quæ supra & infra Firmamentum sunt, Angelos esse arbitratus sit. XI. Ecquid de Angelorum libertate, meritis, gratia, remuneratione, ac pœnis statuerit. XII. Patrum multorum adversus hanc ipsius doctrinam convicia. XIII. Utram priorem crediderit hominum an Dæmonum naturam, exploratur. XIV. Ex ipsis Origenis verbis sententia illius super Angelorum libertate ac meritis aperitur: XV. in qua tamen videtur nonnumquam titubare. XVI. Causæ huic Patres aliquot suffragantur. XVII. Origeni favent alia quædam. XVIII. Utrum Angelos ab hominibus erudiri persuasum habuerit. XIX. Expenditur ejus sententia de Angelis judicandis: XX. cujus fundamenta aperiuntur. XXI. Eam frustra excusare conatur S. Thomas. XXII. Quo tempore extrema supplicia Dæmonibus vel inflicta vel negligenda Origenes crediderit. XXIII. Origeni assentiuntur Patres plerique. XXIV. Utrum hominum sanctitate florentium animas Angelos esse senserit. XXV. Nonnullorum criminationibus opinionis hujus causa fuit obnoxius. XXVI. Ventilatur ejus sententia de tutelaribus Angelis: ac primum Gentium, XXVII. Ecclesiarum, XXVIII. hominum singulorum, XXIX. & rerum anima carentium. XXX. Utrum unicuique Genti & homini Angelos duos, bonum unum, malum alterum simul assistere putaverit. XXXI. Fons Origenianarum de Angelis tutelaribus sententiarum ostenditur: XXXII. ad stipulatores Patres recensentur. XXXIII. Eæ & ex Origenis fluctuatione excusari possunt. XXXIV. Quid de Angelis *ψυχονομοίς* opinatus sit, indagatur. XXXV.